

Secure

HealthData

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

“Κώδικας Δεοντολογίας Επιστημών Πληροφορικής”

Αγγελίδης Βασίλειος

Διευθυντής Πληροφορικής, Γενικό Νοσοκομείο Καβάλας

2

Κώδικας Δεοντολογίας Επιστημών Πληροφορικής στην Υγεία

Περιεχόμενα

- Τι είναι ένας κώδικας Δεοντολογίας
- Αναγκαιότητα ύπαρξης Κώδικα Δεοντολογίας Ε.Π. στην Υγεία
- Περιεχόμενα Κώδικα Δεοντολογίας
 - Καθήκοντα απέναντι στο υποκείμενο (Ασθενή)
 - Καθήκοντα απέναντι στο Ιατρικό Προσωπικό
 - Καθήκοντα απέναντι στους Οργανισμούς / Εργοδότες
 - Ατομικά καθήκοντα – (Αυτοέλεγχος και Αυτογνωσία)
 - Καθήκοντα έναντι του επαγγέλματος

Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη, η παγκοσμιοποίηση, η πρόσβαση στο διαδίκτυο με την χρήση κινητών τερματικών συσκευών, τα κοινωνικά δίκτυα, οι υπηρεσίες υπολογιστικών νεφών και εν γένει η χρήση του διαδικτύου στο πλαίσιο τόσο προσωπικών, όσο και επαγγελματικών δραστηριοτήτων καθώς και η διαβίβαση και ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ διαφορετικών κρατών, οδήγησαν στην κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK και στη διατύπωση:

- του κανονισμού 2016/679 γνωστό και ως Γενικό Κανονισμό για την Προστασία των Δεδομένων (General Data Protection Regulation, GDPR)

Τα Νοσοκομεία ως φορείς που **επεξεργάζονται** κατά κύριο λόγο ειδικής κατηγορίας (**ευαίσθητα**) δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα βρίσκονται στην **πρώτη γραμμή** των οργανισμών που πρέπει να εναρμονίσουν την λειτουργία τους σύμφωνα με τον κανονισμό.

Μια από τις σχετικές **προϋποθέσεις** που έχει θέσει η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΑΠΔΠΧ) είναι η υιοθέτηση, από κάθε φορέα υγείας που αναπτύσσει Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα (ΟΠΣΥ), ενός **Κώδικα Δεοντολογίας** που αφορά το προσωπικό που επεξεργάζεται δεδομένα

6

Τί είναι ένας κώδικας δεοντολογίας

Ένας κώδικας δεοντολογίας αποτελεί το σύνολο των **αρχών** σχετικά με την αποδεκτή και **ηθικά ορθή** συμπεριφορά των μελών ενός επαγγελματικού συνόλου και συνεπώς αντικατοπτρίζει τις **αξίες** του συνόλου αυτού.

- Σε καμία περίπτωση ο Κώδικας δεοντολογίας δεν αποτελεί ένα σύνολο νομικών κανόνων.
- Περιλαμβάνει τις αρχές που τα μέλη του συνόλου αποδέχονται οικειοθελώς και θεωρούν ότι πρέπει να διέπουν τη **συμπεριφορά** και την **επαγγελματική** τους δραστηριότητα.

Ποιος είναι ο στόχος ενός κώδικα δεοντολογίας

Ένας κώδικας (επαγγελματικής) δεοντολογίας αφορά μία ή περισσότερες εργασιακές ομάδες και **αποβλέπει** γενικά:

- Στην παροχή **δεοντολογικής** καθοδήγησης στις εργασιακές ομάδες
- Στη θέσπιση ενός συνόλου γενικά **αποδεκτών κανόνων**, έτσι ώστε να μπορεί να αξιολογείται η εκάστοτε συμπεριφορά των εργασιακών ομάδων.
- Στην **ενημέρωση** του κοινού για τους κανόνες με βάση τους οποίους πρέπει να διαμορφώνεται η συμπεριφορά των εργασιακών ομάδων.

Γιατί ξεχωριστός κώδικας δεοντολογίας για τους Ε.Π. στην Υγεία

- Οι Επιστήμονες Πληροφορικής που εργάζονται στον χώρο της Υγείας κατέχουν έναν **ιδιαίτερο ρόλο** στον σχεδιασμό και στην παροχή υπηρεσιών Ιατρικής Φροντίδας ο οποίος **διαφέρει** με τον ρόλο των άλλων επαγγελματιών των ΤΠΕ που απασχολούνται σε διαφορετικά περιβάλλοντα.
- Ένα μέρος αυτής της ιδιαιτερότητας αφορά την ειδική σχέση μεταξύ του (μερικά ή συνολικά) **Ηλεκτρονικού Φακέλου Υγείας (ΗΦΥ)** με το υποκείμενο το οποίο αφορά ο φάκελος.

Γιατί ειδικός κώδικας δεοντολογίας για τους Ε.Π. στην Υγεία

- Ο **ΗΦΥ** δεν περιέχει απλώς προσωπικές πληροφορίες για τον ασθενή, οι οποίες πρέπει να τηρηθούν **εμπιστευτικές**, αλλά λειτουργεί ως βάση για τη λήψη αποφάσεων οι οποίες έχουν σημαντική επίπτωση στην υγεία του. Ο ασθενής είναι ευάλωτος και κάθε απόφαση που αφορά αυτόν και τον ΗΦΥ πρέπει να λαμβάνεται με βάση την ανάγκη τήρησης κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ δεοντολογικά αποδεκτών σκοπών και πρόσφορων μέσων επίτευξής τους.

Ποιους αφορά ο κώδικας Δεοντολογίας Επιστημών Πληροφορικής

- Όλους τους **μόνιμους υπαλλήλους** που εργάζονται στις Διευθύνσεις, Υποδιευθύνσεις, Τμήματα ή Γραφεία Πληροφορικής του Νοσοκομείου
- Όλους τους **εξωτερικούς συνεργάτες** που έχουν πρόσβαση τόσο στο Υλικό (Hardware) όσο και στο Λογισμικό (Software)
- Όλους τους **τεχνικούς Ιατρικών Μηχανημάτων** τα οποία διασυνδέονται με το Πληροφοριακό Σύστημα ή κρατούν αποθηκευμένα ιατρικά δεδομένα

Σε όσους δεν αποδεχτούν τον Κώδικα Δεοντολογίας δε θα τους δοθεί άδεια πρόσβασης και κάθε παράβαση αυτού θα καταγγέλλεται στην Αρχή Προστασίας Προσωπικών δεδομένων.

Γιατί είναι απαραίτητος ένας κώδικας Δεοντολογίας

- Ο κώδικας δεν αναιρείται από αλλαγές στις ΤΠΕ ή στη Διοίκηση, μπορεί να δείξει την κατεύθυνση προς την οποία οι εξελίξεις αυτές οφείλουν να διαμορφωθούν. Γενικότερα, ένας κώδικας δεοντολογίας μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση προβλημάτων που ανακύπτουν από την εξέλιξη των ΤΠΕ, καθώς και στην οριοθέτηση του ευρύτερου δεοντολογικού τοπίου.
- Το περιεχόμενο του κώδικα δεοντολογίας δεν αναιρεί, ούτε περιορίζει τις σχετικές διατάξεις της κείμενης εθνικής ή άλλης νομοθεσίας, η οποία και κατισχύει σε κάθε περίπτωση.
- Είναι απαραίτητος σύμφωνα με το Γενικό κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

Τί πρέπει να περιέχει ο κώδικας Δεοντολογίας Επιστημών Πληρ. στην Υγεία

- Θεμελιώδεις αρχές δεοντολογίας
- Γενικές Αρχές της Ηθικής Πληροφορικής
- Κανόνες για τους επαγγελματίες της πληροφορικής στην Υγεία
 - Καθήκοντα απέναντι στο υποκείμενο (Ασθενή)
 - Καθήκοντα απέναντι στο Ιατρικό Προσωπικό
 - Καθήκοντα απέναντι στους Οργανισμούς / Εργοδότες
 - Ατομικά καθήκοντα – (Αυτοέλεγχος και Αυτογνωσία)
 - Καθήκοντα έναντι του επαγγέλματος

Θεμελιώδεις αρχές δεοντολογίας

- Αρχή της **Αυτονομίας**: Όλοι οι άνθρωποι έχουν το θεμελιώδες δικαίωμα στην αυτοδιάθεση.
- Αρχή της **Ισότητας** και της **Δικαιοσύνης**: Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι μεταξύ τους και έχουν το δικαίωμα ανάλογης μεταχείρισης.
- Αρχή της **Αλληλεγγύης**: Όλοι οι άνθρωποι οφείλουν να προάγουν το καλό των άλλων ατόμων, εφόσον η φύση των πράξεων τους βρίσκεται σε αρμονία με τις θεμελιώδεις αξίες των επηρεαζόμενων ατόμων.

Θεμελιώδεις αρχές δεοντολογίας

- Αρχή της **Βέλτιστης Προσπάθειας**: Κάθε άνθρωπος που έχει μια υποχρέωση οφείλει να την εκπληρώσει όσο πιο καλά μπορεί.
- Αρχή της **Εφικτότητας**: Όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ανθρώπων ισχύουν υπό την προϋπόθεση ότι είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν στις συγκυρίες που επικρατούν.
- Αρχή της **Ακεραιότητας**: Όποιος έχει υποχρέωση, έχει καθήκον να εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Γενικές Αρχές Ηθικής Πληροφορικής

- ❖ Αρχή της **Ιδιωτικότητας**: Όλοι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της ιδιωτικότητας και επομένως του ελέγχου της συλλογής, αποθήκευσης, πρόσβασης, χρήσης, μετάδοσης, μεταχείρισης και διάθεσης των προσωπικών τους δεδομένων.
- ❖ Αρχή της **Διαφάνειας - Ενημέρωσης**: Η συλλογή, αποθήκευση, πρόσβαση, χρήση, μετάδοση, επεξεργασία και διάθεση προσωπικών δεδομένων πρέπει να γνωστοποιείται στο υποκείμενο των δεδομένων με κατάλληλο και έγκυρο τρόπο.
- ❖ Αρχή της **Ασφάλειας**: Τα προσωπικά δεδομένα που συλλέγονται νομίμως πρέπει να προστατεύονται με επαρκή και κατάλληλα μέτρα από απώλεια, μη εξουσιοδοτημένη καταστροφή, πρόσβαση, χρήση, τροποποίηση ή μετάδοσή τους.

Γενικές Αρχές Ηθικής Πληροφορικής

- ❖ Αρχή της **Πρόσβασης**: Το υποκείμενο στο οποίο αναφέρεται ένα ηλεκτρονικό αρχείο έχει το δικαίωμα πρόσβασης σε αυτό το αρχείο καθώς και το δικαίωμα τροποποίησης του αρχείου για την αποκατάσταση της ακρίβειας, της πληρότητας και της συνάφειας των δεδομένων.
- ❖ Αρχή της **Λογοδοσίας**: Κάθε παραβίαση του δικαιώματος ιδιωτικότητας του ατόμου και του δικαιώματος ελέγχου των δεδομένων που σχετίζονται με αυτό πρέπει να αιτιολογείται στον επηρεαζόμενο, έγκαιρα και με κατάλληλο τρόπο.

Καθήκοντα απέναντι στο υποκείμενο

Οι Επαγγελματίες Πληροφορικής στην Υγεία Οφείλουν

- να συνηγορούν, να υποστηρίζουν και να υπερασπίζονται την αρχή της **ιδιωτικότητας** των ατόμων
- να διατηρούν, να προστατεύουν και να εξασφαλίζουν τα ιατρικά δεδομένα, σε οποιαδήποτε μορφή ή μέσο και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό πληροφορίες όσον αφορά την υγεία ή άλλες εμπιστευτικού χαρακτήρα
- να διασφαλίζουν ότι τα πιθανά υποκείμενα των ηλεκτρονικών αρχείων (ΗΦΑ) γνωρίζουν για την ύπαρξη Πληροφοριακών Συστημάτων, προγραμμάτων ή συσκευών που αποσκοπούν στη συλλογή ή / και την μετάδοση δεδομένων σχετικά με αυτά

Οι Επαγγελματίες Πληροφορικής στην Υγεία Οφείλουν

- να αναγνωρίζουν ότι τα υποκείμενα των Ηλεκτρονικών Αρχείων και οι νόμιμοι αντιπρόσωποί τους έχουν τα ίδια δικαιώματα με το Προσωπικό του Νοσοκομείου στα Ηλεκτρονικά Αρχεία που τα αφορούν, καθώς και ότι το δικαίωμα αυτό το γνωρίζουν τα υποκείμενα.
- να διασφαλίζουν ότι έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα που παρέχουν επαρκή ασφάλεια, ποιότητα, ευχρηστία και προσβασιμότητα στα Ηλεκτρονικά Αρχεία
- να διασφαλίζουν, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, ότι τα Ηλεκτρονικά Αρχεία και τα δεδομένα που περιέχονται σε αυτά χρησιμοποιούνται μόνο για τους δηλωθέντες σκοπούς για τους οποίους συλλέχθηκαν ή για σκοπούς οι οποίοι είναι δεοντολογικά αποδεκτοί.

Καθήκοντα απέναντι στο Ιατρικό Προσωπικό

Οι Επαγγελματίες Πληροφορικής στην Υγεία Οφείλουν

- ▶ να ενημερώνουν το Ιατρικό Προσωπικό για την κατάσταση των Πληροφοριακών υπηρεσιών τις οποίες χρησιμοποιεί, και να το ενημερώνει έγκαιρα για οποιοδήποτε πρόβλημα ή δυσκολία που μπορεί να σχετίζεται ή που μπορούσε λογικά να προκύψει σε σχέση με τις υπηρεσίες αυτές.
- ▶ να βοηθούν το αρμόδιο Ιατρικό Προσωπικό (ΙΠ) που ασχολείται με την περίθαλψη των ασθενών, παρέχοντάς του κατάλληλη, έγκαιρη και ασφαλή πρόσβαση στα Ηλεκτρονικά Αρχεία τους (ή μέρη αυτών)

Καθήκοντα απέναντι στο Ιατρικό Προσωπικό

Οι Επαγγελματίες Πληροφορικής στην Υγεία Οφείλουν

- ▶ να εξασφαλίζουν τη χρηστικότητα, την ακεραιότητα και την υψηλότερη δυνατή τεχνική ποιότητα αυτών των αρχείων
- ▶ διασφαλίσουν την ύπαρξη περιβάλλοντος που συμβάλλει στη διατήρηση των υψηλότερων δυνατών προδιαγραφών για τη συλλογή, αποθήκευση, διαχείριση, μετάδοση και χρήση δεδομένων από το Ιατρικό Προσωπικό για παροχή ιατρικής περίθαλψης.

Καθήκοντα απέναντι στους Οργανισμούς / Εργοδότες

Οι **Επαγγελματίες Πληροφορικής** στην Υγεία **Οφείλουν** να

- επιδεικνύουν ευαισθησία σε θέματα ασφάλειας, σύμφωνα με τη δεοντολογία και το γενικότερο πλαίσιο του οργανισμού στον οποίο ασκούν το επάγγελμά τους,
- διευκολύνουν το σχεδιασμό και την υλοποίηση των βέλτιστων δυνατών και πιο κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφάλειας των δεδομένων,
- υλοποιούν και να διατηρούν τα υψηλότερα δυνατά ποιοτικά πρότυπα συλλογής, αποθήκευσης, ανάκτησης, επεξεργασίας, πρόσβασης, μετάδοσης και χρήσης δεδομένων.

Καθήκοντα απέναντι στους Οργανισμούς / Εργοδότες

Οι **Επαγγελματίες Πληροφορικής** στην Υγεία **Οφείλουν** να

- να προειδοποιούν, εγκαίρως και με κατάλληλο τρόπο, τους υπεύθυνους σε θέματα ασφαλείας και ποιότητας των συστημάτων, των προγραμμάτων, των συσκευών ή των διαδικασιών αποθήκευσης, πρόσβασης, επεξεργασίας και μετάδοσης των δεδομένων του οργανισμού
- να παρέχουν υπηρεσίες μόνο στους συγκεκριμένους τομείς της αρμοδιότητάς τους και να είναι ειλικρινείς και ευθείς σχετικά με την εκπαίδευση, την εμπειρία ή την εξειδίκευσή τους
- να βοηθούν στην ανάπτυξη και την παροχή κατάλληλων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, προσανατολισμένων στην πληροφορική

Ατομικά καθήκοντα – (Αυτοέλεγχος και Αυτογνωσία)

Οι Επαγγελματίες Πληροφορικής στην υγεία οφείλουν να:

- αναγνωρίζουν τα όρια των αρμοδιοτήτων τους,
- συμβουλεύονται άλλους όταν είναι αναγκαίο ή σκόπιμο,
- διατηρούν και να καλλιεργούν τις ικανότητές τους και την επιστημονική τους επάρκεια,
- αναλαμβάνουν την ευθύνη για όλες τις ενέργειες που εκτελούνται από αυτούς ή που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους,

Ατομικά καθήκοντα – (Αυτοέλεγχος και Αυτογνωσία)

Οι Επαγγελματίες Πληροφορικής στην υγεία οφείλουν να:

- αποφεύγουν τις συγκρούσεις ή διαπλοκή συμφερόντων,
- αναγνωρίζουν ηθικά ή με άλλο κατάλληλο τρόπο την εκτέλεση μιας εργασίας,
- ενεργούν με ειλικρίνεια, ακεραιότητα, εντιμότητα και επιμέλεια,
- δηλώνουν με ειλικρίνεια και ακρίβεια τα διαπιστευτήρια τους, την επαγγελματική εκπαίδευση και εμπειρίες τους.

Καθήκοντα έναντι του επαγγέλματος

Να θέτουν την εξυπηρέτηση, την υγεία και την ευημερία των άλλων πριν από το προσωπικό τους συμφέρον και να συμπεριφέρονται κατά την διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων τους με τρόπο που να τιμά τους ιδίους, τους συναδέλφους τους και το επάγγελμά τους. Πιο Συγκεκριμένα:

- να είναι ενήμεροι του κώδικα δεοντολογίας του επαγγέλματός τους, και να ασκούν τα καθήκοντά τους κατά τρόπο σύμφωνο με αυτόν, ενεργώντας με ειλικρίνεια και υπευθυνότητα.
- να ενεργούν με ακεραιότητα, να θέτουν τις αρχές του επαγγέλματος πάνω από το προσωπικό συμφέρον και να προωθούν υψηλά πρότυπα πρακτικής σε κάθε περίπτωση.

Καθήκοντα έναντι του επαγγέλματος

- να προβλέπουν, να διευκρινίζουν και να αποφεύγουν οποιαδήποτε σύγκρουση συμφερόντων, σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συγκεκριμένα όταν απευθύνονται στους συναδέλφους, όταν διαβουλεύονται με τους ανταγωνιστές, όταν παρέχουν υπηρεσίας που απαιτούν δυνητικά αντικρουόμενους ρόλους.
- να αναλάβουν την ευθύνη και να αναγνωρίζουν τη συμβολή άλλων, συμπεριλαμβανομένου του συγγραφικού έργου, και να δέχονται έπαινο μόνο για το έργο που πραγματικά εκτελούν ή συμβάλλουν
- να βοηθούν τους συναδέλφους τους να ενεργούν με τρόπο αντάξιο των υψηλότερων τεχνικών δεοντολογικών και ηθικών προτύπων του επαγγέλματος.
- να προάγουν την κατανόηση, την κατάλληλη χρήση και την ηθική χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών για την υγεία και να προάγουν την Πληροφορική στο χώρο της Υγείας

- Gritzalis D., Katsikas S., Keklikoglou J., Tomaras A., "Medical data protection: A proposal for a deontology code", *Medical Systems Journal*, Vol. 14, No. 6, pp. 375-386, December 1990.
- Berleur J.-J., Brunnstein K. (Eds.), *Ethics of Computing*, Chapman & Hall, United Kingdom 1997 (2nd ed.).

